

THE IMPACT OF SOCIAL, POLITICAL AND ECONOMIC CHANGES ON THE EFFECTIVENESS OF NON-REFUNDABLE FINANCIAL ASSISTANCE

IMPACTUL MODIFICĂRILOR SOCIALE, POLITICE ŞI ECONOMICE ASUPRA EFICIENTIZĂRII ASISTENŢEI FINANCIARE NERAMBURSABILE

Mihaela GRUMEZA

PhD Student, Academy of Economic Studies of MOLDOVA

e-mail: grumeza.miha@gmail.com

Rodica CRUDU

Coordinator, PhD, Associate Professor, Academy of Economic Studies of MOLDOVA

e-mail: crudu.rodica@ase.md

Abstract

The non-reimbursable financial assistance plays an indispensable role as a catalyst for the national economy, in a globalized, interdependent world and it is continuously subject to innovative, social and geopolitical processes. Economists have established the direct connection between external assistance and economic growth, proving that this is, in fact, a short-term catalyst. The areas of intervention of the external assistance are in correlation with the existing problems at national level and in accordance with the policies and priorities of the state.

Since its independence, the Republic of Moldova has received non-reimbursable external assistance, which also conditions the interdependent economic growth. The support provided by the development partners during the pandemic period has helped reduce the negative effects, take prompt action and identify the problem-solving mechanisms as well as it has given significant support in the post-pandemic economic recovery. The implementation of non-reimbursable financial assistance programs and projects is conditioned by several issues: lack of planning and communication between stakeholders, poor management, lack of own contribution, and bureaucratic processes. Their solution would be found in developing effective mechanisms and processes to properly implement external financial assistance.

Keywords: *non-refundable financial assistance, social, political, economic changes, funding programmes, projects.*

JEL Classification: *F35*

INTRODUCERE

Într-o lume globalizată, inter-dependentă, unde efectele generate de migrație, transfer de tehnologii, schimbări climatice sunt tot mai resimțite, se distinge rolul indispensabil al asistenței financiare nerambursabile, în calitate de catalizator pentru dezvoltarea economiei naționale.

Asistența financiară nerambursabilă pe lângă faptul că contribuie în mod direct la reducerea unor probleme social economice majore, impulsionează, pe termen lung și cu efecte cuantificabile, dezvoltarea domeniilor în care este redirecționată.

Domeniile de intervenție ale asistenței financiare nerambursabile corespund problemelor stringente ale societății și sunt determinate de modificările sociale, economice și politice existente. De asemenea, modificările sociale au un impact semnificativ asupra procesului de utilizare eficientă a resurselor alocate, catalizează sporirea volumului de resurse financiare redirecționate pe anume domenii de importanță majoră și influențează într-un mod direct pozitiv sau negativ mecanismul de implementare selectat.

Scopul cercetării este de a analiza interdependența dintre modificările sociale, economice, politice și domeniile de intervenție ale asistenței financiare nerambursabile. Pentru realizarea scopului setat, următoarele obiective au fost stabilite:

- Prezentarea conceptului de asistență financiară nerambursabilă;
- Analiza relației dintre asistență externă și creștere economică;
- Cuantificarea suportului asistenței financiare nerambursabile acordate Republicii Moldova, în lupta cu pandemia Covid-19;
- Identificarea problemelor ce generează nevalorificarea asistenței financiare nerambursabile, conform scopurilor trasate;
- Identificarea și dezvoltarea de noi direcții de cercetare a subiectului selectat.

Actualitatea subiectului este accentuată, în contextul provocărilor socio-economice, apărute la nivel mondial în ultimii ani, care au condus la modificarea priorităților și domeniilor de intervenție ale asistenței externe prin propunerea de mecanisme viabile pentru redirecționarea fondurilor alocate. De asemenea, în regiunile care au suportat modificări la nivel politic, se observă o impulsivitate sau o stagnare a volumului de asistență externă acordată în dependență de noile priorități și realități ale statului.

Cercetarea vine să accentueze, prin argumente relevante, că modificările sociale, economice și politice contribuie la stagnarea procesului de valorificare a asistenței financiare externe, fiind cauzată de modificarea scopului și obiectivelor intervenției sau necesitatea soluționării altor probleme prioritare, care pe termen lung vor contribui la asigurarea sustenabilității rezultatelor obținute.

Pentru a înțelege geneza, conținutul, evoluția și impactul asistenței financiare nerambursabile, a fost studiată o gamă largă de surse din domeniul de specialitate, care a permis sistematizarea rezultatelor științifice existente și generarea de concluzii și soluții racordate la situația actuală, în contextul modificărilor socio-economice și politice. Astfel, baza informațională a prezentei cercetări este reprezentată atât de cercetări ale savanților dedicați subiectului de cercetare, precum și de rapoartele și publicațiile elaborate de organizațiile internaționale: Comisia Europeană (CE), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Agenția pentru Dezvoltare Internațională a Statelor Unite (USAID) Banca Mondială (BM), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Platforma pentru Gestionarea Asistenței Externe (AMP), datele oferite de Ministerul Finanțelor și altele.

Pentru a contura relevanța subiectului abordat am folosit, de asemenea, ca strategie de cercetare studiul de caz (analiza asistenței oferite Republicii Moldova pentru contracararea efectelor pandemiei COVID-19) și interpretarea datelor, prezentate de partenerii de dezvoltare. În procesul de analiză, au fost identificate domeniile de intervenție comune ale partenerilor de dezvoltare, sectoarele prioritare și cu impact sporit în dezvoltarea economică națională, impactul asistenței financiare nerambursabile asupra acestora și premisele de creștere. Cercetarea prezintă un prim pas în procesul de cuantificare a factorilor care influențează volumul, domeniile de intervenție, mecanismul de utilizare și impactul asistenței financiare nerambursabile asupra țării receptoare.

1. ROLUL ASISTENȚEI EXTERNE ÎN CREȘTEREA ECONOMICĂ

Abordarea conceptului de *asistență financiară nerambursabilă*, la sigur, începe cu o noțiune mai complexă precum asistența externă care include atât asistența financiară nerambursabilă, asistența financiară preferențială și asistența tehnică. [6]

Conceptul de asistență financiară externă pentru dezvoltare este un concept relativ recent și este bazat pe alte pe câteva concepte fundamentale: conceptul de politică de dezvoltare, conceptul de putere în raporturile de asistență pentru dezvoltare, conceptul de economie a dezvoltării în raporturile de asistență pentru dezvoltare și conceptul de eficiență și eficacitate în raport cu asistența externă - elemente care asamblate conduc la un salt cuantic în reducerea problemelor sociale și impulsivitatea dezvoltării economice. [12]

Ideea principală a unei economii susținute prin asistența externă, o economie interconectată nu este suficientă pentru a studia modelul economic în ansamblu. O asemenea economie este un

transfer de cunoștințe și bune practici, devenind în permanență un instrument de impulsioneare a evoluției din prisma economică și politică a beneficiarului. Susținerea financiară nerambursabilă necesită a fi integrată în studii empirice și teoretice ale economiei.

Conform unui studiu realizat de Organizația Internațională a Muncii, asistența financiară nerambursabilă este definită drept un cadou sub formă monetară acordat de către o entitate (companie, fundație sau guvern) unei părți terțe pentru a facilita un obiectiv sau a stimula o performanță

Aceiași abordarea este susținută și de alte surse, care susțin că asistența financiară nerambursabilă este un cadou bănesc oferit de autoritatea locală pentru un proiect beneficiar, nerambursabili cu scopul de a fi utilizați pentru realizarea unor obiective cu impact și un număr larg de beneficiari. [7]

Asistența financiară nerambursabilă este un element important în impulsionearea economică și soluționarea problemelor sociale pe termen lung, plinuindu-se la prioritățile sectoriale stabilite în cadrul documentelor naționale de planificare strategică [1]. Structura asistenței financiare nerambursabile și domeniile strategice ale acesteia sunt în strictă corelare cu gradul de dezvoltare al unui stat. Analiza gradului de eficientizare economică a utilizării asistenței externe prezintă de fapt capacitatea mediului de supraviețuire, potențialul de dezvoltare transferat în indicatori cuantificabili.

Modelul Keynesian de creștere economică prezintă asistența externă ca un factor important în formarea capitalului și sporirea investițiilor interne, salvându-se economiile și accelerând creșterea economică a țării. [4] Conceptul dezvoltat de Rosenstein Rodar, prezintă necesitatea stabilirii unui nivel minim de investiții pentru a elucida obstacolele relevante, într-o economie slab dezvoltată, iar investițiile trebuie să fie focusate pe segmente cheie ale economiei. [13] Chenery și Strout susțineau că lipsa economiilor și valutei contribuie la crearea unui cerc vicios pentru țările slab dezvoltate. Iar asistența externă contribuie la soluționarea problemei prin reducerea decalajului economiei investiții și export-import. [2] Cercetătorii Gupta, Levy și Papanek au demonstrat că asistența externă contribuie la crearea capitalului indirect, prin sporirea veniturilor și economiilor la nivel local și respectiv evoluția investițiilor directe în țările neindustrializate. În plus, asistența tehnică, ca componentă a Asistenței externe, contribuie la dezvoltarea cunoștințelor și abilităților tehnice, dezvoltarea și valorificarea capitalului uman, care este o resursă esențială în rolul constructiv al economiilor dezvoltate. [5] Totodată, mai mulți cercetători (Easterly, 2003; Griffin, 1970; Harms & Lutz, 2004; Heller, 1975; Leff, 1969) susțin că asistența nu poate soluționa problemele, dacă politica de gestionare nu este racordată cadrului fiscal, iar planul investițional trebuie să fie elaborat de guvern, pentru a corespunde necesităților vitale ale țării. Din alt aspect, asistența financiară nerambursabilă poate genera consecințe asupra dezvoltării economice pe termen lung. În cazul asistenței externe nerambursabile, aceste riscuri sunt reduse. Asistența financiară nerambursabilă, oferită prin intermediul proiectelor de asistență tehnică, suport bugetar, proiecte sociale contribuie în mod direct la creșterea economică, însă interdependența dintre aceste fenomene trebuie redusă pe termen lung. [8]

Un studiu recent, care utilizează metoda Dynamic Olx₁ pentru a prezenta interdependența dintre asistența externă și creșterea economică, a identificat o relație negativă. Cercetătorii au ajuns la concluzia că asistența externă influențează pozitiv creșterea economică pe termen scurt, iar pe termen lung impactul acestui factor scade. [14]

Analiza cercetărilor în domeniu ne permite să menționăm că rolul asistenței externe este unul semnificativ și contribuie la creșterea economică prin reducerea altor probleme importante focusându-se pe domenii:

- *Infrastructură*: construirea de drumuri, poduri, instituții și sisteme de canalizare, care oferă populației acces la necesitățile fundamentale precum electricitate, apă și gaz;

¹ metoda celor mai mici pătrate

- Îmbunătățiri ale *tehnologiei agricole*: îmbunătățirile contribuie la sporirea producției agricole realizate și dezvoltarea sectorului în ansamblu;
- *Educație*: dezvoltarea sistemului educațional contribuie la soluționarea altor probleme stringente, iar sporirea nivelului de pregătire al profesorilor și metodelor de predare, eficientizează procesul;
- *Sănătate*: racordarea sistemului medical la cerințele internaționale, asigurarea accesului populației la servicii medicale calitative, acces la educație și salubritate;
- *Probleme umanitare și situații de urgență* – în caz de calamități naturale, suportul este redirecționat spre construirea adăpostului de urgență, servicii de consiliere persoanelor afectate de violență;
- *Securitate națională*: țările duc o politică comună orientată spre combaterea terorismului, întrucât accentuarea problemelor precum sărăcia, instituții slabe corupția pot contribui la creșterea șansele de apariție a acestuia. [3]

Influența pozitivă sau negativă asupra economiei naționale, poate fi analizată prin diverse metode de cercetare, luând în calcul politicile inițiale și strategiile de ghidare a acordării asistenței financiare, procesul de implementare al suportului financiar, rezultatele finale și sustenabilitatea acestora.

De la crearea Republicii Moldova, aceasta a beneficiat de suportul partenerilor de dezvoltare, iar asistența financiară revărsată a constituit 5,3 B EUR. [11] Partenerii de bază sunt:

- Uniunea Europeană – 25%;
- Banca Mondială – 15%
- Statele Unite ale Americii - 13%
- Banca Europeană de Investiții – 11%
- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 10%
- Alți donatori – 26%.

Cele mai multe resurse pentru proiecte de suport au fost alocate în anul 2010 și 2014, iar în anii 2019-2021 suportul partenerilor de dezvoltare s-a redus, întrucât a existat o perioadă de instabilitate politică în Republica Moldova, iar partenerii au susținut proiectele în desfășurare, necunoscând prioritățile statului, nu a inițiat și implementat proiecte noi, de mare amploare. Domeniile prioritare susținute au fost:

- Guvernul și Societatea Civilă – 22%
- Transport și depozitare – 21%
- Agricultură – 11%
- Generarea și furnizarea de energie – 9%
- Sănătate – 7%
- Altele – 30%.

Influența pozitivă a asistenței externe poate fi relevantă într-un mod elocvent în perioada anilor 2020-2021, perioadă, în care pandemia generată de virusul COVID-19, a condus la stoparea tuturor proceselor economice la nivel mondial, iar majoritatea statelor au identificat programe de intervenție, cu rolul de a reduce impactul negativ al stopării activităților economice și problemelor sociale generate. În aceasta perioadă putem cuantifica și impactul modificărilor factorilor economici, sociali și politici asupra rezultatelor generate de programele de asistență externă nerambursabilă.

Comasarea factorilor menționați a condus în mod direct la restructurarea domeniilor de intervenție a Asistenței Externe nerambursabile și identificarea de noi programe sau domenii prioritare.

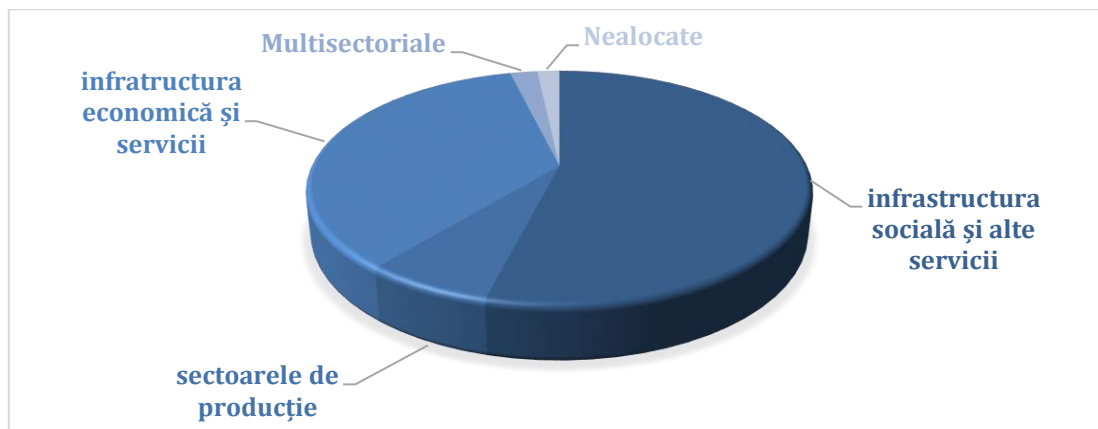
În Republica Moldova, dacă în anul 2019 asistența externă era canalizată spre implementarea programelor și proiectelor de:

- 53,9%, dintre care o treime dedicate educației, sănătății, apă și canalizare,

- sectoarele de producție (7 % – dintre care agricultura, mediu) și
- infrastructură economică și servicii, cu 35,2% (a se vedea Figura 1).

2. ROLUL ASISTENȚEI EXTERNE ÎN REDRESAREA PANDEMIEI DE COVID-19 ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anul 2020, a fost un an provocator atât pentru Republica Moldova, cât și pentru întreaga lume. Pandemia de COVID-19 a accentuat problemele existente la nivel național precum serviciile medicale slab dezvoltate, mediul antreprenorial nepregătit pentru crize și modificări radicale ale pieței. În acest context, comunitatea donatorilor din Republica Moldova a participat activ și solidar în susținerea Republicii Moldova, privind luarea de măsuri de urgență în prevenirea și controlul răspândirii noului virus, condiționând un răspuns multisectorial la provocările pandemiei în valoare de 43,2 mil. EUR, prin intermediul proiectelor și programelor de dezvoltare. De asemenea, Republica Moldova a obținut sprijin în calitate de donații, ajutor umanitar și alte acțiuni filantropice.

Figura 1. Repartizarea Asistenței Externe recepționate de Republica Moldova, anul 2019

Sursa: elaborat de autor

Pentru a oferi Republicii Moldova suport imediat în lupta cu pandemia, partenerii externi au identificat măsuri de reprogramare a proiectelor de asistență oficială pentru dezvoltare în derulare prin care au intervenit cu acțiuni de procurare de echipamente de protecție, instruirii pentru personalul medical, consumabile destinate instituțiilor beneficiare care au luptat în prima linie cu pandemia sau alte acțiuni în sensul protecției sociale, susținerii mediului de afaceri și sistemului educațional.

Exemple elocvente în acest sens servesc:

- suportul Uniunii Europene din cadrul programului regional destinat Parteneriatului Estic, în valoare de 140 mil. EUR, dintre care 30,0 mil. EUR alocat prin intermediul Organizației Mondiale a Sănătății pentru asigurarea sistemelor medicale din cele 6 țări membre cu dispozitive medicale necesare, lansarea inițiativei „Echipa Europa” (Team Europe);
- suportul acordat de statele membre UE prin intermediul Mecanismului de Protecție Civilă al UE, asistența UE în valoarea de 87,0 mil. EUR, formată din resursele proiectelor în derulare și a celor planificate, din diverse programe bilaterale și regionale;
- disponibilitatea Băncii Mondiale, Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei în oferirea finanțării flexibile și în timp util (utilizând proceduri de aprobare simplificate) țărilor membre, întru consolidarea de urgență a sistemului de sănătate publică și atenuarea impactului socio-economic al pandemiei;
- accesul Republicii Moldova în cadrul inițiativei globale COVAX (dezvoltarea și asigurarea cu vaccinuri contra COVID-19);

- crearea Fondului 29 fiduciar multi-partener SDG Moldova 2030, administrat de ONU;
- lansarea proiectelor tematice COVID-19 de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Fondul Națiunilor Unite, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), UN Women, Regatul Suediei, Republica Slovacia, Confederația Elvețiană, Japonia, Republica Austria, Republica Cehia, Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Internațională a Muncii, etc. [9]

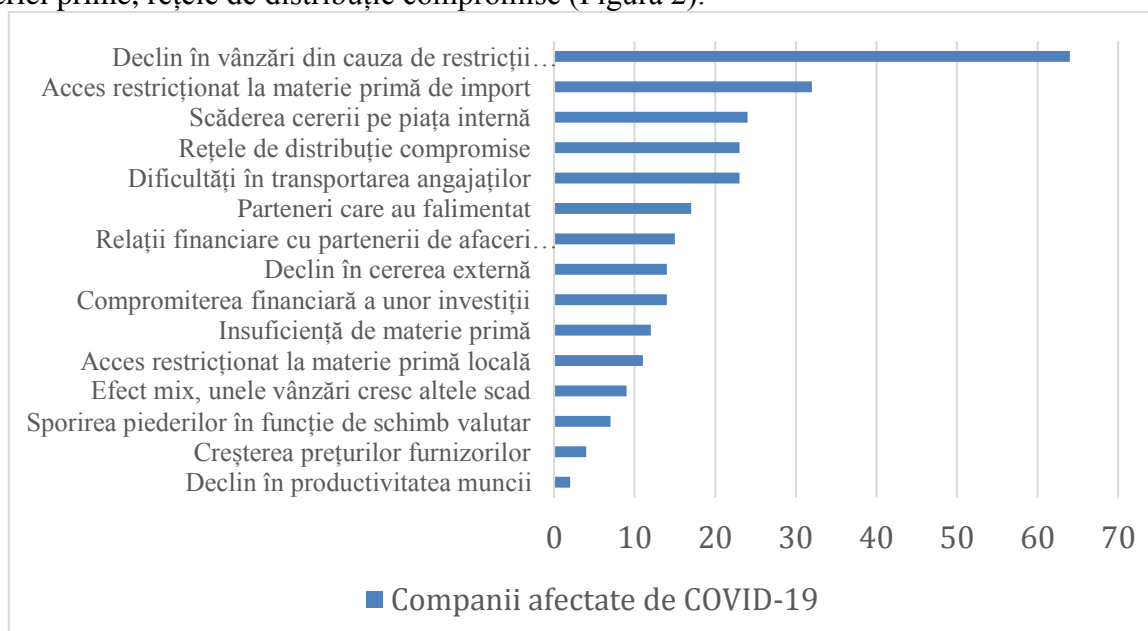
Pentru a reduce efectele negative ale pandemiei de COVID-19, partenerii au dezvoltat mai multe programe cu rolul de a interveni pe direcțiile strategice, a îmbunătăți sistemul medical și de a contribui la redresarea economică a țării. În acest context, Organizația Națiunilor Unite a elaborat „Planul de acțiuni și redresare socioeconomică a Republicii Moldova”, care este focusat pe 5 piloni:

1. Întăietatea sănătății
2. Protejarea oamenilor
3. Răspunsul și redresarea economică
4. Răspunsul macroeconomic
5. Coeziunea socială.

Pilonii au fost identificați în baza problemelor stringente, care au afectat dezvoltarea socioeconomică a republicii [10]:

- Acces redus la servicii publice și asistență;
- Impact asupra sănătății;
- Reducerea veniturilor;
- Izolarea, marginalizarea și discriminarea
- Vulnerabilități pre-existente.

De asemenea, au fost identificate o serie de probleme cu care se confruntă mediul de afaceri, prezentând corelarea dintre problemele sociale și creșterea economică, IMM constituind un element cheie în acest proces. Cel mai des mediul de afaceri, în anul 2021 s-a confruntat cu probleme precum declinul vânzărilor din cauza restricțiilor impuse, acces restricționat la materia primă, scumpirea materiei prime, rețele de distribuție compromise (Figura 2).

Figura 2. Impactul COVID-19 asupra IMM, Moldova, 2021

Sursa: Planul de acțiuni pentru răspuns și redresare socioeconomică ONU

În urma analizei problemelor și cauzelor acestora, au fost identificate soluții și mecanisme de intervenție, care vor contribui la reducerea impactului Covid-19, și redresarea economică. Planul

prevede colaborarea cu mai mulți parteneri de dezvoltare, care va contribui la sustenabilitatea rezultatelor obținute și generarea de acțiuni coordonate.

De asemenea, Uniunea Europeană, a anunțat crearea și implementarea unui Plan de Redresare Economică pentru Republica Moldova, care va mobiliza până la 600 de milioane de euro sub formă de asistență macro-financiară, granturi și investiții. Noua finanțare va promova investițiile pentru a stimula o redresare durabilă și incluzivă în urma crizei COVID-19 și va fi focalizată pe pilonii:

- managementul finanțelor publice și guvernanta economică;
- economia competitivă,
- comerțul și IMM-urile;
- infrastructura;
- educația și capacitatea de inserție profesională; precum și
- statul de drept și reforma justiției. [10]

Asistența Externă nerambursabilă este o premisă pentru redresarea și creșterea economică, în contextul în care vom aprecia impedimentele generate de modificările sociale, politice și economice asupra utilizării eficiente a acestora și vom soluționa problemele apărute în procesul de implementare al programelor finanțate precum:

- constrângeri instituționale din cauza pandemiei COVID-19 aferente activităților proiectelor;
- restricții de mobilitate din cauza COVID-19;
- programare ineficientă (ex. obiective nerealistice), lipsa corelării între activități, obiective și rezultate;
- evaluarea necorespunzătoare a necesităților la etapa de elaborare a proiectului/programului;
- activitățile proiectului orientate insuficient spre necesitățile beneficiarilor;
- lipsa resurselor financiare pentru asigurarea contribuției proprii în implementarea proiectelor sau surselor financiare pentru proiectele cu rambursare post investițională;
- lipsa experienței instituțiilor publice în implementarea proiectelor de asistență externă, în special pe partea gestiunii financiare, lipsa capacității de evaluare a studiilor de fezabilitate;
- coordonarea insuficientă a activităților realizate de partenerii externi de dezvoltare în același domeniu/sector;
- dialog de politici slab și necoordonat în cadrul consiliilor sectoriale;
- cicluri de programare diverse ale partenerilor externi de dezvoltare comparative cu calendarul național al RM;
- neactualizarea de către beneficiari/implementatori a informației aferente proiectelor de asistență externă pe platforma AMP33;
- prezența partenerilor externi de dezvoltare în anumite sectoare, alte sectoare fiind cu o prezență mai redusă;
- nivel semnificativ de fragmentare al proiectelor (în special asistența tehnică);
- utilizarea limitată de către partenerii externi a sistemelor naționale.

Deși pandemia provocată de COVID-19 a avut un efect semnificativ asupra procesului de gestionarea a Asistenței externe, mai există și alți factori sociali, economici și politici care pot produce efecte negative asupra implementării proiectelor de asistență externă nerambursabilă

CONCLUZII

În urma efectuărilor cercetărilor de rigoare putem concluziona:

- Asistența financiară externă este definită ca asistența financiară și tehnică acordată unei țări, de către alte țări, donatori și parteneri internaționali și este destinată, în mod general, sporirii nivelului de trai al populației țării recipiente; Conceptul este prezentat de marii cercetători: Lancaster, Rosenstein Rodar, dar și actele normative naționale;

- Se atestă o relație directă dintre asistența financiară externă și creșterea economică, condiționată de intervenția în soluționarea problemelor sociale, economice și facilitarea schimbărilor de politici pozitive;
- Domeniile de intervenție ale asistenței externe sunt în strictă corelare cu politicile și prioritățile statului, fapt care contribuie la multiplicarea rezultatelor obținute;
- Asistența externă oferă suportul necesar Republicii Moldova și contribuie la redresarea economică a țării și elucidarea efectelor provocate de pandemia de COVID-19 prin generarea și implementarea planurilor de intervenție (UE, ONU);
- În Republica Moldova procesul de implementare a programelor și proiectelor de asistență externă este îngreunat de probleme precum: lipsa planificării, comunicării între actorii interesați, management defectuos, lipsa contribuției proprii, procese birocratice.
- La moment, apare necesitatea de dezvoltare de mecanisme și procese lucrative, care vor asigura un nivel înalt de absorbție a asistenței externe, procesul generând rezultate sustenabile.

BIBLIOGRAFIE

1. Cazacu, M., Crudu, R.. External Assistance and its Effects on Eradicating Poverty. *CSEI Working Papers Series*, Issue 12, June 2019, pp. 39-45. ISSN 2537-6187. Available online at: https://csei.ase.md/wp/files/issue12/WP_Issue12-39-45_CAZ.pdf
2. Chenery, H. B., & Strout, A. M. (1966). Foreign Assistance and Economic Development. *The American Economic Review*, 56(4), 679–733
3. EESE business create jobs, ILO, Mediul de afaceri favorabil pentru întreprinderi durabile în Republica Moldova, ISBN: 978922032156, 2019
4. Golder, U., Sheikh, Md. I., Sultana, F. The Relationship Between Foreign Aid and Economic Growth: Empirical Evidence from Bangladesh, *Journal of Asian Finance, Economics and Business* Vol 8 No 4 (2021), pp. 0625–0633. ISSN: 2288-4637 / Online ISSN 2288-4645 doi:10.13106/jafeb.2021.vol8.no4.0625
5. Gupta, K. L. Foreign Capital Inflows, Dependency Burden, and Saving Rates in Developing Countries: A Simultaneous Equation Model. *Kyklos*, 28(2), 358–374., 1975,
6. Hotărârea Guvernului nr. Nr. 377 din 25-04-2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe. Publicat: 27-04-2018 în Monitorul Oficial Nr. 133-141 art. 419 și modificată prin HG458 din 25.09.19, MO296-301/27.09.19 art.657. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117564&lang=ro#
7. Investopedia.com. Government grant. Retrieved from: <https://www.investopedia.com/terms/g/government-grant.asp>
8. Loxley, J., & Sackey, H. A. Aid Effectiveness in Africa. *African Development Review*, 20(2), 163–199, 2008
9. Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Asistența Externă pentru Republica Moldova, Chișinău, 2021
10. ONU, COVID-19, Planul de acțiuni pentru răspuns la redresare socioeconomică, Moldova, septembrie 2020
11. Platforma pentru Gestionarea Asistenței Externe, Panouri grafice 2020. Disponibil: <http://amp.gov.md/>
12. Prisacari, M., Abordări conceptuale ale asistetei externe. *Administrarea Publică*, nr. 3, 2019, pp. 118-124. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/118-124_1.pdf
13. Rosenstein-Rodan, P. N. Problems of Industrialisation of Eastern and South-Eastern Europe. *The Economic Journal*, 53(210/211), 202–211, 1943.
14. <http://koreascience.or.kr/article/JAKO202109554061466.pdf>